

เอกสารสรุปสาระสำคัญ ฉบับที่ 3/3 (policy brief 3) : โครงการวิจัยการนำเสนอแนวคิดการ ปกป้องโดยพลเรือนไม่ติดอาวุธต่อสังคมไทย: โอกาสและความท้าทาย การปกป้องโดยพลเรือนไม่ติดอาวุธกับสถานภาพของสันติวิธีในสังคมไทย

ในความเห็นของนักสันติวิธีส่วนหนึ่ง

**“การปกป้องถ้าจะให้ดีแล้วต้องอยู่ในปฏิบัติการ โดยผู้ที่กำลังต่อสู้กันเป็นผู้เรียนรู้และสร้างเสริมขึ้นมาจาก
ประสบการณ์ ศักยภาพเกิดขึ้นได้จากตรงนั้น”**

ขณะนี้สังคมแบ่งเป็นสองขั้ว โอกาสของสันติวิธีที่จะขับเคลื่อนอย่างเป็นขบวนการเพื่อเปลี่ยนแปลงบรรทัดฐาน
การใช้กำลังจึงยังคงถูกท้าทาย ทำให้เรื่องการปกป้องโดยพลเรือนไม่ติดอาวุธลงหลักปักฐานในสังคมได้ยาก การ
ให้ความสำคัญกับการปกป้องเป็นการยกระดับสันติวิธีและขณะเดียวกันการหยั่งรากของสันติวิธีก็จะเป็นโอกาสให้
เกิดการเรียนรู้และประสบการณ์เรื่องการปกป้อง

1

UCP กับความเข้มแข็งของสันติวิธีในสังคมไทย

➤ ประเด็นท้าทายของวิธีการต่อสู้แบบสันติวิธี คือ เมื่อผู้ถูกกระทำเลือกใช้สันติวิธีใน
การจัดการกับความรุนแรง หากไม่มีระบบปกป้องที่ดี ความพยายามในการใช้สันติวิธี
ดังกล่าวจะหดหายไป คนก็จะเลิกใช้สันติวิธีในฐานะที่เป็นวิธีการหรือทางเลือกในการ
ต่อสู้

- นอกจากนั้น จะพบว่าสันติวิธีถูกตั้งคำถามอยู่เสมอ ว่าเป็นวิธีการที่สามารถ
นำมาใช้ได้หรือไม่? เพราะข้อเท็จจริงจากขบวนการที่ใช้สันติวิธีในโลกนั้น
หัวหน้าหรือแกนนำการชุมนุมที่มีการใช้สันติวิธี มักถูกฝ่ายรัฐดำเนินคดีหรือ
ถูกสังหาร แต่การที่หัวหน้าหรือแกนนำการชุมนุมถูกสังหารแปลว่าสันติวิธีนั้น
ใช้ได้ (Nonviolent action worked) เพราะฝ่ายรัฐมองว่าการใช้สันติวิธีมาสู้
กับพวกเขาสามารถบ่อนทำลายอำนาจไม่ชอบธรรมของพวกเขาได้
- ดังนั้นจึงต้องมีการสร้างระบบปกป้องผู้ถูกกระทำที่มีประสิทธิภาพในการต่อสู้
ด้วยสันติวิธี

➤ โจทย์สำคัญก็คือจะมีวิธีการจัดการกับความรุนแรงทั้งในเชิงทาง
กายภาพหรือความรุนแรงทางกฎหมายอย่างไร? เพื่อจะส่งเสริมให้
คนที่ออกมาต่อสู้เลือกใช้สันติวิธีมากขึ้น และคนที่ใช้สันติวิธีอยู่แล้ว
ยังคงเลือกใช้สันติวิธีต่อไป? เพราะหากเห็นว่า “ต้นทุน” (cost) ในการใช้
สันติวิธีสูง ผู้คนก็จะกลับมาตั้งคำถามว่า เราจะยังใช้สันติวิธีกันเพื่ออะไร
เพราะถึงอย่างไรเสียก็ต้องถูกตอบโต้หรือถูกปราบปรามด้วยความรุนแรง
เสมอจากฝ่ายรัฐ

แนวคิด UCP : ในในการสร้าง
สันติภาพและจัดการความ
ขัดแย้ง มีเงื่อนไขสำคัญที่ช่วย
ไม่ให้ความขัดแย้งขยายตัวและ
บานปลาย คือการปกป้องผู้คน
ให้พ้นจากอันตรายจากความ
ขัดแย้งรุนแรง การปกป้องโดย
พลเรือนไม่ติดอาวุธ”
หรือ UNARMED CIVILIAN
PROTECTION : UCP
คือการที่พลเรือนปกป้องพล
เรือนในสถานการณ์ความ
ขัดแย้งที่รุนแรงโดยไม่ใช้อาวุธ มี
ทั้งกรณีพลเรือนนานาชาติ
ปกป้องพลเรือนในพื้นที่ขัดแย้ง
พลเรือนในพื้นที่ปกป้องตนเอง
และบางครั้งพลเรือนในพื้นที่
ปกป้องพลเรือนนานาชาติ งาน
ปกป้องเหล่านี้จะทำได้โดยสันติ
วิธีและไม่ฝักใฝ่ฝ่ายใด

เอกสารสรุปสาระสำคัญ ฉบับที่ 3/3 (policy brief 3) : โครงการวิจัยการนำเสนอแนวคิดการปกป้องโดยพลเรือนไม่ติดอาวุธต่อสังคมไทย: โอกาสและความท้าทาย

การปกป้องโดยพลเรือนไม่ติดอาวุธกับสถานการณ์ของสันติวิธีในสังคมไทย

- **ความสำคัญของ UCP ต่อ สันติวิธี** คือ UCP เป็นเครื่องมือของสันติวิธีหรือเป็นส่วนหนึ่งของสันติวิธี เป็นกระบวนการระดับ peace keeping ที่จะช่วยลดความเสี่ยง ลดความสูญเสีย ลดอันตราย หลีกเลี่ยงการถูกกระทำโดยความรุนแรงในการต่อสู้
- “UCP กับสันติวิธีจึงมีความสัมพันธ์เกื้อกูลต่อกัน เพราะถ้า UCP เข้มแข็ง ผู้คนก็จะอยากใช้สันติวิธีในการต่อสู้มากขึ้นต่อไป และทำให้สันติวิธีเข้มแข็งตามไปด้วย แต่ในทางตรงกันข้าม หาก UCP อ่อนแอ ไม่สามารถปกป้องคนที่ต่อสู้ด้วยแนวทางสันติได้ ผู้คนก็จะถอยห่างจากสันติวิธี และสันติวิธีในภาพรวมก็จะอ่อนแอลง
 - การประยุกต์ใช้ UCP ให้เข้ากับบริบทและสถานการณ์ความขัดแย้งในสังคมไทย จึงจะช่วยเป็นส่วนหนึ่งในการสร้างความเข้มแข็งให้กับสันติวิธีในภาพรวมที่ถดถอยลงมาในรอบหลายปีที่ผ่านมา แต่ที่สำคัญกว่านั้นก็คือ จะช่วยให้ปกป้องพลเรือนที่อาจได้รับอันตรายจากการต่อสู้เพื่อสิทธิที่พึงมีพึงได้ของตนเองผ่านการปกป้องทั้งทางกายภาพและทางการสร้างบรรทัดฐานทางสังคมที่ให้ความสำคัญกับสันติวิธี

2

สุขภาพของสันติวิธีในสังคมไทย

สันติวิธีหลังรัฐประหาร: หลังรัฐประหาร 2557 สันติวิธีถดถอยลงในภาพใหญ่ และงานเชิงเครือข่ายลดลงอย่างมาก อย่างไรก็ตามกลับพบว่าก้าวหน้าขึ้นในเชิงปฏิบัติการ โดยเฉพาะจากกลุ่มผู้ประท้วงซึ่งมีเทคนิควิธีพลิกแพลงหลากหลาย แต่ยังไม่มีความเป็นกระบวนการต่อเนื่อง

สันติวิธีในระบบการศึกษา: ในระบบการศึกษาไทย โดยเฉพาะในการสอนเรื่องสันติวิธี การเพิ่มหลักสูตรในชุมชนในฐานะหลักการเชิงปทัสฐานที่เป็นสากล (UNIVERSAL NORMATIVE PRINCIPLE) แทบจะทำได้ เพราะจะถูกตรวจสอบโดยเทคโนโลยีอำนาจในระบบการทำงาน อาจารย์หรือนักวิชาการที่พูดหรือสอนเรื่องสิทธิมนุษยชนที่แตกต่างกับฝ่ายผู้มีอำนาจ อาจถูกจับจ้อง ตรวจสอบ และคว่ำบาตร และเป็นอุปสรรคต่อเรื่องความก้าวหน้าทางวิชาการ

สันติวิธีในสื่อสารมวลชน: ในแวดวงสื่อสารมวลชนยอมรับว่าพลังของสันติวิธีในฐานะเครื่องมือในการต่อสู้เรียกร้องความต้องการถดถอยลงเช่นกัน คนทำงานด้านสื่อเองก็ตกอยู่ในข้อจำกัดด้านเสรีภาพมากขึ้น รวมทั้ง การแบ่งขั้วทางการเมืองก็มีผลสำคัญทำให้สื่อที่พยายามเป็นพื้นที่กลางทำได้ยาก ทำให้ประสบความสำเร็จเลยก็ว่าได้ เพราะจะถูกมองว่าไม่มีจุดยืนเลย แม้แต่คำว่า “สันติวิธี” เองก็หายไปจากปากผู้นำด้วย เปลี่ยนเป็นใช้คำว่าอดทนอดกลั้นแทน ผลกระทบเหล่านี้ในระยะ หลายปีที่ผ่านมาทำให้วิถีวัฒนธรรมเชิงสันติวิธีถดถอยลง ในภาพรวม

สันติวิธีในจังหวัดชายแดนภาคใต้ : การขับเคลื่อนเรื่องพื้นที่ปลอดภัยใน จชต. ยังไม่ขยายตัวได้มากนัก บทบาทคนทำงานบางกลุ่มลดลง เช่นผู้หญิงมุสลิม สัมพันธ์กับปัญหาเรื่องแหล่งเงินทุน และบริบทความรุนแรง

สุขภาพสันติวิธี อาจพิจารณาจากเงื่อนไขหลายประการ เช่น

- พื้นที่ของ สิทธิ เสรีภาพในการแสดงออกขยายหรือหดตัวลง
 - การมีกฎหมายที่เป็นธรรม
 - กระบวนการยุติธรรมที่ไม่ปล่อยให้มีการลอยนวลพ้นผิด
 - ความเท่าเทียมทางการเมือง
 - การเปิดกว้างในการถกเถียงประเด็นสำคัญในสังคม
 - วัฒนธรรมที่ยอมรับในความแตกต่างหลากหลาย
- ฯลฯ

โครงการวิจัยการนำเสนอแนวคิดการปกป้องโดยพลเรือนด้วยการไม่ใช้อาวุธต่อสังคมไทย
คณะรัฐศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
โดยความร่วมมือของเครือข่ายการวิจัย
Creating Safer Space
(<https://creating-safer-space.com/>)